

v pretečenem desetletji. Pa vse to pričkanje je bilo podobno nekdanji vojski slovenskih jezikoslovcov — le besede so ločili. Obe ste imele nekaj prav, pa obe ste tudi predeleč segale v svoji gorečnosti.

Namesto da so gnojiljubci rekli, da se redí rastlina od gnoja, naj bi bili raji rekli, da rastlinski rasti gnoj ha-sne. — Una stranka je imela tudi prav, ki je djala, da je bila prva domovina sožigljivih stvari le zrak, — da bi pa bil zavolj tega gnoj nepotrebna stvar na njivi, to je, nasproti vsakdanjim skušnjam. Kako bi kmet debelo gledal, ako bi mu kdo rekel, da meče bob v steno, ko vozi gnoj na njivo! Namesto tedaj reči, da rastlina vès ogeljc, kislec, vodenec in gnjilec le iz zraka jemlje, naj bi se bilo raje reklo, da je rastlina v stanu, vse te stvari le iz zraka dobivati, pa s tem še ni rečeno, da bi jih móglajemati le od tod.

Ko ste obe stranki tako prišle na zlato srednjo pot, je bilo konec vsega dolzega pričkanja. —

Večidel sadimo ali sejemo sadeže le zavolj posebnih njih delov, ki so nam posebno ljubi, in ne zavolj cele rastline. Tedaj skerbimo le te posebne rastlinske dele prav dobro izrediti, če bi tudi pri tem nje drugi deli zaostali. Hočemo vselej izrediti podzemeljc debelih in obilnih iz enega stebela, radi bi, da bi bila repa debela in prav nam ni, če gré v cvet, — želimo, da bi delalo zelje velike glave in da bi pšenično klasje rodilo veliko in težkega zernja. Vsaka rastlina, več stolotij le zavolj kakega posebnega nje dela sejana, mora stopiti v nenaravni stan, ker drugi nje deli zaostajajo v svojem razvitju; od kodar ravno morebiti izvira bolezen podzemeljc.

Saj nam enake izgleda daje tudi živalstvo. Pri pitnem volu se zeló množí mast in meso zavolj obilne jedi in ker nič ne dela, pa njegova moč in gibljivost zaostajata, kosti se ne terdijo in tak vol si naj lože kosti polomi. Saj imajo tudi ljudje, ki morajo skorej od samih podzemeljc živeti, tudi le drobne kosti. Gos, ki jo zapremo ali še celo vtaknemo v lonec in jo s turšico pitamo in bašemo, tako odebeli in tako velike jetra dobí, da se velikokrat zavolj tega zaduší. Ali ni tudi tako nenaravno pitanje gosi mučenje živali?

Pri svojih sadežih pa bi pripravili radi ne le posebne njih lastnosti na visoko stopnjo popolnosti, ampak razširili bi jih tudi radi kamorkoli je le mogoče. Tako je primorana rastlina velikokrat rasti v persti, ki je vsa drugačna od tiste, v kateri je od začetka, v divjosti rastla. Divja rastlina raste vedno le tam, kjer najde vse, česar v svoje življenje potrebuje. V apnéni, kremenasti, močvirni itd. zemlji raste veliko posebnih rastlin. Mi bi pa radi, da bi rastlo na ravno tistem prostoru leto za letom — in sicer še dobro rastlo — žito, mak, lan, tabak, detelja, podzemeljce in repa, kateri sadeži gotovo v svojem naravnem, divjem stanu niso rastli v enaki persti.

Gojzdom nam pa ni treba gojiti, ker vse rastline, ki tam rastejo, so na svojem naravnem prostoru, na katerem najdejo vse, kar je potrebnega v njih rast. Na njive pa, kjer hočemo, da bi rastli tako različni sadeži, moramo voziti z gnojem take stvari, ki so tiali uni rastlini potrebne, katerih pa perst nima v sebi, če hočemo doseči dobro rast naših sadežev. Dozdeva se mi pa tudi, da sadež potrebuje toliko več gnoja, kolikor bolj se je že oddalil od naravnega divjega plemena, od kterega se je zmiraj bolj odločeval vsled naše sebičnosti, ki le posebne dele njegove posebno izrejata hoče v škodo družim. Tako je sebičnost naša napravila iz lepe rastline nenaravno stvar, ki nam je po volji. To vidimo, na priliko, pri kuhinskih sadežih; različne zelja, ki izvirajo vse iz enega plemena, satala ali lebeda, kumare itd. potrebujejo, posebno veliko in drobnega gnoja.

(Dalje sledi.)

O cerkvenem petji in orgljanji po deželi.

Spisal Kamilo Mašek.

(Dalje.)

Poglavni deli orgel so: mehovi, sapovodi, sapohrani s pišalkami, abstrakti, vitlice (Wellen), register, taste in slednjič omara. Ti deli niso vedno enako narejeni in tudi niso pri vsacih orglah na tistem mestu. Ravnaajo se po velikosti orgel in po prostori, kamor se hočejo orgle postaviti. Zato naj je prva skerb organista, da pregleda vse orgle, kakošne so in kakošno lego imajo. Glasovi se tako le proizvodijo: najprej naj se potegne tista igra (register), kakoršne baže glasove hoče kdo imeti. Pišalke registra so vtaknjene v vžgane luknje, ktere so v sapohranu, ki je temu registru lasten. Pod vsako luknjico je koritice (kancela) po širokosti luknje in debolosti sapohrana, ki je spodej s pousnjenim priklopcom (ventilom) zapert. Kadar se taste pritisnejo, se odpre priklopec in sapa gré iz mehov po koriticah (kancelah) v sapohran (Windlade) in tisti glas zbudi, čigar taste se pritisne.

Ako ne zapoje koj, ko se taste pritisne, je znamenje, da je sestava orgel pokvarjena.

To se godí, ako pišalka ni v pravi legi ali če so abstrakti predolgi, ali pa če sapa namesti v kancele zraven njih piše. Če pišal še poje, kadar si že perst od taste vzel, je znamenje, da se ventil ne zapira dobro, ali pa so peresa, ktere ventil gonijo, oslabele ali zarujevele. Dosti je, ako abstrakte in vitlice le nekoliko odjenjajo. Ako taste zastajajo in orgle cvilijo, je vzrok temu, da je ali les se napel ali pa so polne prahú. Kaj je tu storiti, vsak lahko vé.

Ako se zraven glasú tudi sapa sliši, ne stoji pišalka prav v luknji, ali pa je sapovod pokvarjen. Da naj se pišalka dobro v luknjo vtakne in prevelika luknja zamaší, ni treba dalje razlagati.

Ako se dva registra odpreta, in zraven glasú, če eno taste pritisneš, se čuje še eden, je gotovo znamenje, da je eden izmed teh dveh registrov pokvarjen. Vzemi preglašeno pišalko iz orgel in popravi jo. Težko pa je spoznati, ktera pišalka je preglašena, kadar je več registrov odpertih. Da pokvarjeno dobiš, zaperaj registre zaporedoma, dokler ne vtihne preglašena pišal, in kadar neha pokvarjena pišal peti, imaš register v pestéh, v kateri je pišal — namreč v zadnjem registru mora biti, ktero ni zaperl.

Pišalke so dvojne: namreč take, ktere že dajo glas, ako le dahne sapa v nje (Labialpfeifen) in take, ktere morajo imeti jezičke iz kake medenine (Zungenpfeifen). Perve se razdeljujejo v odkrite, pokrite in napol pokrite.

Odkrite ali odperte pišalke kositerne se vbirajo z mesingastim vbiravcom, ki je navadnemu lijaku podoben in je zgoraj špičast, spodej pa širokeji in votel.

Ako hočeš da bo debelše pela, se pritisne zgornja luknja pišal skupaj. Ako hočeš tanjši glas, naj se leséne nekoliko odrežejo ali pa se kositerna plošica nekoliko kviško vzdigne.

Pokrite in na pol pokrite jezičnice (Labialpfeifen) so take, katerih zgornja luknja je vsa ali na pol zadelana, ali pa ima v zamašku cevko, skoz ktero zrak v njo gré. Taka pišal tanje poje, če se dalje zamašek v njo porine, in debeljsi ali nižji glas ima, če se zamašek višje dene.

Slednjič se mi zdi potrebno opomniti, da se pišalke ne smejo po rokah valjati ali na solncu imeti, kadar se popravljajo, — sploh ni dobro, dalj časa se krog njih potikati, ker se zgrejejo in tanjše, potem pa spet ohlajene debelše pojó. (Dal. sl.)

Zgodovinske reči.

Preseljevanje sarmatskih Limigantov.

Spisal Poženčan.

Med ljudstva, ki so se iz iztoka proti zapadu selile, povestniki štejejo sarmatske Limigante.

Le-ti so bili menda sorodni z rusovskimi Lemki v sandeckem okrožji Poljskega, in so se v dvoje delili: v svobodne in sužne, po legi svojih selišč pa v picenske in amicenske.

Picenci so stanovali ob tej strani Alute, v današnji Vlahii, kakor je viditi iz Amianovega popisovanja. Ta lega se ujema s tem, da so Rimljani morali iz strani gorrenje Mužije ali Donave, Tajfali iz izhodnje strani Sedmograškega, in gospodarski Limigantje iz dežel na unej strani Maroša na zapadno Sedmograško proti Tisi nad imenovane Picence (Bukovce?) planiti, in jih med gore, med se in med Amicenci stanujoče stisniti, ter jih tako prisiliti, da so miru prosili. To se je, kakor Amian Marcellin pravi, godilo leta 358. po Kr. Tega leta so bile sužnim Limigantom dane selišča ob gornjem Potisji med Jazigi in karpatskimi hribi in med bolj severnim kosom Sedmograškega.

Amicenski Limigantje so stanovali v temeški okrajini blizo tam, kjer se Sava v Donavo steka. Dežela Limigantov je morala obseči velik kos stare trajanske Dacije, ne le podonavske temuč tudi notranje, ker jih Amian zove mogočne, njih deželo ali selišča pa kraljestvo (regnum).

Po današnje reči je bila ta dežela med Donavo, Aluto, Tiso in Marošem.

Kakor Amian Marcellin pripoveduje v 13. pogl., so stanovali v današnjem Banatu, kar ga je bliže Tise, in so bili pred Rimljani v obziru Panonije druge in gornje Mužije od Donave zavarovani, pred družimi divjaki, namreč pred Jazigi, Buri, Kvadi itd. pa od Tise. Nad seboj so ob gornji Donavi, na tisti strani, kjer Drava v njo teče, in med Tiso, imeli tisto krivino otoka, ktera se je pri Rimljanih „Acimincum“ imenovala.

Poglejmo: kdaj, zakaj in kam so se Limigantje selili. To se je godilo ob trojem času: prvič leta 334. po Kr., drugič leta 454. in tretjič leta 568. po Kr:

1. Kar se tiče prvega preseljevanja, poglejmo zakaj, kdaj in kam se je to godilo.

a. Vzrok, da so se Limigantje prvič selili, je bil ta, da so bili od svojih sužnov ali hlapcev pregnani. Amian pravi: „Nekdaj so bili rojenjaki te dežele mogočni in slavni, pa skrivna zapersega je bila hlapcev v orožje spravila za hudobijo.“ V Konstantinovem životopisu se bere: „Sarmatski sužni so se bili zoper vse gospodarje spuntali, in jih pregnali.“

b. Kdaj se je to preseljevanje godilo, pravi sv. Hieronim, da namreč 28. leta Konstantinovega cesarovanja; Idati pa pravi, da takrat, ko sta bila Optat in Pavlin vetnika (konsula), torej leta 334. po Kr.

c. Kam so se selili, povesta spet sv. Hieronim in Idati, da v rimsko cesarstvo, kar pa je le sploh rečeno. Životopisec Konstantinov pa razločniše pripoveduje, da v Tracijo, Macedonijo in v Italijo. Amian še pristavlja, da je bilo to preseljevanje k Viktofalom, kateri so bili v zapadi Dacije s sarmatskimi Limiganti sosedje.

Kar je rečenega o Tracii in Macedonii, kamor jih je bil Konstantin prestavil, je razumeti o Picencih, ki so bivali ob tej strani Alute v današnji Vlahii. Le-ti so bili bliže Tracije, torej so v njo pred svojimi puntarskimi hlapci pobegnili, si v njej in v Macedonii selišč poiskati. Amicenci, ki so stanovali v temeški okrajini blizo tam, kjer se Sava v Donavo steka, so pobegnili v Panonijo. Kteri so ob Maroši selišča imeli, so se ravno tako v bližnje okrajne Viktofalov rešili, kjer so bili potlej od teh in od cesarja Konstantina z zemljišči obdarovani. Sv. Hieronim pravi: „Sarmatski Limigantje so z oboroženimi rokami na rimske tla spodili svoje gospodarje, katerim se zdaj „Arkaragantes“ pravi.“ To ime je vzeto iz greškega *αρχαίο*, preganjam, in *αρχα*, sila, to je, s silo pregnani. Nemci so jih Ante imenovali. Idatijeve besede so: „zarod sužnih Sarmatov je svoje gospodarje v Romanijo pregnal.“ Kon-

stantin je pregnane rad sprejel, in več ko tri sto tisuč ljudi vsake starostij in obojega spola je razdelil po Tracii, po Čudskem po Macedonii in po Italii, kakor se v popisu njegovega življenja bere. Koliko je moralo Limigantov biti, kjer se jih je na rimski svet še čez tri sto tisuč preselilo brez tistih, ki so šli k Viktofalom!

(Dalje sledi.)

Černe bukve.

Lepo prosim vredništvo „Novic“, naj spet enkrat odpre „černe bukve“ in va-nje zapiše, kar jim pišem.

Imel sem psička, ki je šel po navadi svojega spola h tukajšnjem kovaču na brezen. Sirov in neusmiljen hlapec pokliče domače pse v hlev in tako tudi mojega psa, da ga vjame in kakor hudodelca zveže in zvezanega v kovačijo prinese, kjer veli ravno tako hudobnemu fantu, naj razbeli železno ost, s katero sta potem psu glavo med očmi prežgala. Tako terpinčenega je potem drugi hlapec s polenom proti mojemu domu pripodil. Na vprašanje moje: zakaj je tako neusmiljeno psa terpinčil? mi hudobnež serdito odgovori, da ga bo ubil, če še enkrat pride. To bi mi bilo veliko ljubše — mu odgovorim in zažugam, ga tožiti v sodni, kar se je tudi zgodilo. Hlapec pa se je zbal kazni, je službo pustil in šel od tod v Planino. Kmalu potem sem vidil sirovega hlapčona, da so ga žandarji vklenjenega zavolj nekega boja v ječo gnali, ktera je za take grozovitniže res edino pravo prebivališče. —

Pred nekoliko leti je bila pri nas gmajna razdeljena, kar bi soseski v velik dobiček bilo, ako bi toliko škodljivcov ne bilo! Les lepo raste, in v kratkem bi se rast še pospešila, ako bi ne bilo toliko hudobnih ljudi, kateri ne varujejo le svojega, temuč tudi drugim veliko škodo delajo. Ali niso taki ljudje hudobneži — naj sodijo bravci sami iz tega, kar jim bom povedal. Ko sem en del zemlje dal potrebiti, najdem v nekem kotu gošave divje vinske tertje rasti. To pripravno lego sem pripravil za poskušnjo za pravo vinsko tertjo in naredil majhuo ogrado ter va-njo tert vsadil, ktere so se lepo prijele. Zraven so stali divjaki; te sem cepil, misleč, da tudi na gmajni požlahnjene drevesca utegnejo bolj hrušk ali jabelk donesti. Kaj pa mi nek zavidneš tukaj načini? Cepljenje mi večidel polomi in zlomljene nazaj potakne, ogrado mi razgradi in živino noter zažene, čeravno ni imela kaj jesti; verh tega je še polovico lepo rastečih tert izpulil. — Ali bi se ne moglo takim hudobnežem prav ojstro na pete stopati? Ali more človek še kaj veselja imeti do zboljškov kmetijstva, ako se mu taka škoda godi?

Iz Verhnike.

J. T.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Milana. 20. junija. Cena kokonov je čedalje višja; na sejmu so unidan plačevali funt po 8²/₅ lir, in ker so v Lombardii malo svile pridelali, je gotovo, da bode cena še poskočila.

Iz Zadra v Dalmacii 17. junija. Svilei červiči so se pri nas letos dobro obnesli; ker je na Laškem pridelk slab, pride nam na dobro; sploh je cena kokonov po 3 fl. za dunajski funt; nekoliko najlepših za seme se je prodalo tudi po 4 fl.

Iz Tersta. V saboto (20. dan t. m.) ob poli ene je privihral v Terst prvi hlapón (z imenom Pirano) z dvema vozovoma krasno olišpan, pod vodstvom c. k. ministerskega svetovavca žl. gosp. Ghega-ta in sekcijnega svetovavca gosp. Fillungen-a; veselo ga je sprejela obila množica Teržčanov, ki ga je pričakovala. Šel je iz Ljubljane ob šestih zjutraj, in je tedaj 18⁷/₈ milj dolgo pot s postajam vred doveršil v 6 urah in pol. — Za gotovo moremo povedati — piše „Triest. Zeit.“ — da 27. dan prihodnjega mesca se bo voznja začela z velikimi slovesnostmi in da bojo slavni dunajski gosti pri tej priložnosti medpotoma obiskali Postojnsko jamo.

Poljodelstvo in kemija.

(Dalje.)

Nasprotne misli zavolj gnoja se daste tedaj takole zediniti:

Prav za prav ne služi sperstenjeni gnoj rastlinam v živež, pa vendar zelo pospešuje njih rast, ker on ne napravi samo kemijskih temuč tudi mnogo fizikalnih okoljšin, ki so rastlinski rasti v velik prid. Gnojna perst vleče zelo nase mokroto in jo obderžuje v sebi, — mokrota je pa neobhodno potrebna rastlinam. Razun tega pa gnojna perst tudi, kakor vse ogeljcu enake stvari, vsaktere gaze serka; tedaj tudi rastlinam potrebno ogeljno kislino in amonjak, in ker se gnoj vedno sperstenuje, napravlja tudi sam ogeljne kisline. Tedaj je ravno tako, kakor da bi stala rastlina v velikem hramu, kjer najde vsega v življenje potrebnega: vode, ogeljne kisline in amonjaka, iz česa si ona napravlja svoje sožigljive dele. V zraku nakupičeni kislice vzrokuje vedno kemijsko razkrojevanje gnoja, kar že izbuja gorkoto, razun da černa perst tudi solnčne žarke bolj požira, kakor kaka drugačna. Da černe stvari solnčne žarke bolj požirajo, kakor bele, vé dobro vsak, ki se je poleti v črni obleki bolj potil, kakor v beli ali pa je čutil, da je črn slamnik bolj vroč memo belega. Gnojna perst je pa tudi kaj rahla, v kateri se razširjujejo lahko koreninice, kar ne velja od puste persti.

Povzmimo vse te njene lastnosti, in prepričali se bomo o velikem pridu, ki ga vzrokuje gnoj, akoravno ga prav za prav ne moremo imenovati živeža rastlinskega.

Da so se kemikarji prepričali, da gnoj ni prav za prav rastlinski živež, so podvergli njivo natančni preiskavi. Zvagali so gnoj, ki so ga skoz več let zvozili na-njo in tudi pridelek, ki ga je njiva vsako leto dajala. In glej, pridelek je bil veliko težji, kakor potrošeni gnoj. Se vé da je ta razloček veliko večji na dobri zemlji, kakor na pusti.

Rastlina skor vsa je zložena le iz sožigljivih delov, tedaj jih gotovo ni iz gnoja vzela, ker smo jih veliko več pridelali, kakor smo jih v gnoji na njivo zvozili. K tem pa še pride, da so v persti ostale korenine gotovo več kislina, vodenca, ogeljca in gnjilca dale rastlini, kakor ga je mogel dati.

Če pa rastlina ne dobiva teh delov iz gnoja, v čem pa vendar obstaja njegov prid, ktereга tajiti ne moremo?

Odslej nam bodo pa zamogli kemikarji dajati gotove odgovore od življenja rastlinskega. Kaj je gnoj? kaj je njegov prid? Zakaj nam dobre njive več let ni treba gnojiti, pusto pa moramo vsako leto z gnojem pitati?

Na te vprašanja bomo odgovorili s pravili, ktere so spoznali kemikarji za resnične.

Nesožigljivi v pepélu ostali deli so bistveni sestavki rastlin, kar se že iz tega vidi, da so v vsakteri rastlini drugačni in v drugačni razmeri; koliki in kakšini so ti deli, je pa odvisno od zemlje, na kateri raste rastlina. Če jih ona tedaj v persti, v kateri jo silimo rasti, ne najde zadosti in ne ravno nji potrebnih, pa ne bo mogla rasti. Treba ji bo tedaj z gnojem pomagati.

Sežimo malo nazaj, da se bomo prepričali od omenjene resnice. —

Veliko vode je steklo v morje, preden so ljudje začeli paziti na pepél in se prepričali, da po rastlinskem plemenu se ravna: kakošnega in koliko pepéla dobimo pri sožigu. Akoravno so delali že v starih časih iz njega potašelj, vendar niso vedili, od kod da pride pepél. Eni so pravili, da ga nareja rastlina sama, drugi pa, da ga dela ogenj pri sožigu. Še le v najnovejšem času je bolj popolna kemija spravila resnico na beli dan.

Sožigimo ktero bodi rastlino, ne bo zgorela vsa, ampak ostalo bo več ali manj pepéla, ki ne zgori, ki ima lugašte (alkališke) lastnosti in je sestavljen iz mnogoterih pervin. Pa rastline nimajo vse enako veliko pepéla. Cent jelo-vega lesa daje $\frac{4}{5}$ funta pepéla, cent hrastovega lesa 2 funta

in pol, cent pšenične slame 4 funte in pol; cent suhega krompirjevca (hruševne) 15 funtov. Še celó vsi deli ene rastline nimajo enake mere pepéla. Navadno ga ima največ listje in lubje. Smerekovih „žbic“ cent ima 8 funtov pepéla in cent hrastovega listja 8 do 9 funtov.

Da nimajo vse rastline in vsi njih deli enake pa vsaka stanovitno mero pepéla, že to kaže, da mora biti med rastlino in njenimi nesožigljivimi deli gotova razmera, od ktere se še bolj prepričamo, če pepél različnih rastlin primerjamo. Oglejmo se le po nekoliko izgledih.

Različne rastline imajo različnih ruduinskih stvari v sebi. Po bregu morja rastejo solne zeliša, katerih pepél ima v sebi veliko sode, in nekdam so napravljali skorej vso sodo le iz teh zeliš. Bukov, repni in krompirjev pepél ima posebno veliko kalija v sebi; pepél grahove slame in detelje ima veliko apna; žito, posebno pšenica, ima veliko fosfornokislega apna. Pšenično zernje nima sicer zmiraj enako veliko fosfornokislega apna v sebi, pa vendar se derži ta več ali manj med stanovitnimi mejami. Pa če ga ima premalo, je tudi zernje lahneje in ga je manj v klasji; tedaj je pšenica slabeje rastla, ker ni zadosti sebi potrebnega najdla v persti. Košeničica, lakotnik (Genista) in resjè (Erica) pokrivajo čez in čez griče in hribe, kjer je kremenesta perst in kinčajo te puste pešene kraje dajaje jim prijetni pogled. Kjer je pa perst ilovčasta ali apnena, pa jih ne vidiš kar nič. Pa med njimi na kremenasti persti bi iskali zastonj petelinove glave ali turške detelje (Onobrychis sativa, Esparsette), ki raste divje le na apneni persti. Solne zeliša rastejo na bregu morja le tako deleč okrog, kakor deleč veter valove valí; drugod jih ni nikjer najti; pa deleč od morja pri solarnicah, kjer delajo iz solne vode sol, se nahajajo spet. Če bi imenovane rastline sadili v perst, v kakoršini one navadno ne rastejo, bi hirale in počasi popolnoma poginile. (Dal. sl.)

Zgodovinske reči.

Preseljevanje sarmatskih Limigantov.

Spisal Poženčan.

(Dalje.)

Pod Italijo, kamor so bili Limigantje sprejeti, je umeti italjske pokrajne (Fines Italiae), ktere so obsegale ob Avgustovih časih, po Strabonovem spričevanju, Okro (to je, Kraj ali Okraj) ali Italii okrajne planine in njih okolico, Snežnik (Albios Montes) med Krajni ali Krajnci (Karni) in Japudi.

Ob Konstantinovih časih, od katerih je tu govorjenje, so po spričevanju popotnega zemljovida (Itinerarium) v letu 333 po Kr. narejenega obsegale vse kraje, ki se zdaj Krajna ali Krajnsko imenujejo. „Fines“ ali „confines Italiae“ ni nič drugoga kot v latinsko prestavljeno ime Krajna, Krajnsko (tuje izrečeno Karnia). Sem kaj kakor tudi na Horvaško in v breznate kraje okoli Celja, ob Muri in Dravi, zlasti kjer se vkupaj stekate, so se bili ubežni Limigantje naselili. Sužne Limigante so bili pa Rimljani med otočjo krivino Donave in Tise nabíli, in jih v njih deželo čez Tiso bežeče preganjali, požigali in morili. Ko preganjani tu niso zavarovani bili, preplavajo Maroš; al tudi tu so jih Rimljani preganjali in morili.

Vernimo se še nekoliko h sužnim Limigantom.

Leta 359 je cesar Konstanci s svojo vojsko na te strani Donave zapazil, da Limigantje na uni strani semtertje pohajajo. Dasiravno je hotel temu hitro v okom priti, se Limigantje niso dali prekreniti; hlinili so se, kakor bi za to pokorno dovoljenja prosili; vse drugače so govorili kot se se védli. Ko so vidili, da se cesar pripravlja z visoke lece jih prav krotko ogovoriti, in jih k pametnemu obnašanju pripraviti, je nekdo vés obdivjan svoj čevelj ob leco zagnal in zaupil: „Marha, marha!“ kar je bilo pri njih znamenje za vojsko, in za njim je cela derhal potegnila. Še danda-

našnji Slovenec v nejevolji rad z „merho“ kolne, zmerja in zabavlja. Natvegama so divjaško stavnico na dan prinesli, in začeli na cesarja streljati; boj se začne, Sarmatje so premagani in vsi pobiti, kolikor se jih je med boj mešalo. Cesar preskerbi varnost granice, gré v Srem se nad go-ljafnimi sovražniki zmaševati, in se nazadnje odpravi v Carigrad.

Preden pridemo do družega preseljevanja naših Limigantov, še pogledajmo, kako so ob teh časih divjaške ljudstva rimsko gospodo in kar jih je bilo na nje strani, pregnajale, zatirale in odpravljale rimsko oblast.

Leta 378 po Kr. so Gotje združeni s Huni in Alani hotli Carigrad vzeti, pa niso nič opravili. Od ondot so se razšli po gornjih deželah in oblastno počnejo do podnožja Julijevce, ktero so nekajci imenovali Venetske planine (Alpes Venetae). Sv. Hieronim Heliodoru piše: „Dvajset let je že in še več, kar se med Carimgradom in Julijevco vsakdan rimska kerv preliva. Čudsko (t. j. manjo Čudijo v Tracii) Tracijo, Macedonijo, Dardanijo, Dacijo (t. j. podonavsko na tej strani Donave ležečo), Tesaloniko, Ahajo, Epir, Dalmacijo, celo Panonijo Got, Sarmat (on razume Jazige), Kvad, Alan, Huni, Vandali, Markomani razdevajo, h sebi spravljajo, plenijo.“

Sv. Hieronim govori tako o razdjanji Zdrinja. Z rimskim cesarstvom vred so ti divjaki tudi semtertje že razširjeno keršanstvo zatirali. Med temi silnimi klateži ni, kakor je viditi, nobeno slovensko ljudstvo imenovano, ker Slovenec že od nekaj nima navade po svetu sam od sebe kot morivec ali razbojnik hoditi.

Pojdimo k drugemu preseljevanju Limigantov.

2) O družem preseljevanju Limigantov, ki je bilo leta 454 po Kr., govori Jornandes, ko pravi, da so se bili Gepidje z vojsko polastili hunskih dežel na uni strani Donave v Dacii, in da so bili Gotje od cesarja Marciana deželo, kar je je bilo ravno tistih Hunov ta kraj Donave, ali Panonijo dobili. Jornandes dostavlja še dalje, da so bili Sauromatje (ktere tudi Sarmate imenuje) in Cemen-deri in nekteri Huni v Iliriku pri gradu Martena (Maribor) dobili svoje selišča. Cemen-deri so, kakor se kaže, vse eno s Satagi ali Sotaki, in zdi se, da jih je ob gori Keču proti Dunaju staviti. Ob drugem preseljevanju, od kterege je tu govorjenje, in ktero je bilo po Atilovi smerti, so se bili nekteri tistih Limigantov preselili, ki so bili ob prvem preseljevanju na svojih temeških in valaških seliščih zaostali. To preseljevanje je šlo na Horvaško in na Podravje. Skoz 120 let se je bil zarod Limigantov, kteri so bili ob prvem preseljevanju lês prišli, lahko močno pomnožil, verh tega je bil še z novimi prihajaci namnožen.

(Dalje sledi.)

Národne drobnjave.

Še nekaj o vrokih ali urokih.

Ker ta stvar narodno bajeslovje zadeva, menim da ne bo, saj nekterim ne, presedala, če to jéd že spet na mízo prinesem, da tisti, ki take stvari preiskujejo, večo natanjnost in več osnove dobé. — Tudi v serbskih narodnih pesmih je sled od vrokov. Na strani 104 v I. zvezku „Bosanskega prijatelja“ (1850 v Zagrebu) dobiš v pesmici Matija in Jelusa tele verstice:

Muči, kćeri, mukom zamuknule!

Ti si, kćeri, roda urokljiva,

Ti češ ureč' liepoga Matu.

Odma Matu zabolila glava. —

V Vukovem srbskem rečniku stoji: ureči, urečem (hexenhaft) besprechen, fascinari. — V Varaždinu pa sem slišal od vrokov tole pripovedko:

Bil je jeden siromašni muž, koji ne je nekaj drugo imel kak jenu motiku, jen serp, jenu lopatu, siročku (lučnicu, je nekaka sekira) i žlicu. On ne je mislil na svoje siromaštvo,

neg navek na ženitbu je mislil i jako puce (punce, dekleta) vkanjuval. Naj potlam na takvu nameril se je, da je mogla 'sakoga vurčiti. Gda su se zdali, bila je jedna puca pri stolu na gostbi. Mladenka ju opazi i jako ji se dopade, i počne ju gledati, kak su juhu pojeli. Onda samo puci žlica z ruke opadne i pucka se pod stol zmota. Kak je to otec opazil, rekel je: kaj je to za pet ran boži! I 'si pubunili su se. Na to mladenka skoči van i 'zeme vode i tri vugljene žerjavke, pak je hitila vu vodu. Gda dojde vu hišu, rekla je devojčici: pi tu vodu. Ova malo gutne i vumije se i stane potomtoga. Na to su 'si mislili, da je to blažena ženica, da more tako dobro činiti neznajući njene fabule. S tem 'se zašuti i stade veselo biti. — Gda ova pervo dete porodi žensko, dá mu dvaput cecati, to je, perviput ga je odevčila i onda, gda bi ga odevčila bila, dade mu išće jenput cecati. I tak i ova pucka, gda je velika bila, mogla jo vurčiti 'sakoga, vu koga se je zagledala. Za tem pāk porodi drugo dete i to mužko. Gda perviput dete cecalo bi, ostavi ga cecka. Za trideset danov ponudi detetu cecati, a ono ne je štelo ni poskusiti. Na to se odma materi zaméri i ne ga mogla ni živega viditi. A otec bi bil svoju kerv za dete prelil.

Jenput opazi otec, da mati pucki več jesti je dala kak dečecu. Pita ju: zakaj to? Ona odgovori: te, pucka je staraša od dečeca pa mora i više dobiti. Na to si otec dade dopovedati. Gda pak drugi put opazi, da mati pucki kolač, a dečecu kruh dala je, pita: zakaj opet to. Ona odgovori: dečec je jako zločest i neće poslušnuti, a pučica 'se posluhne.

Na to se otec reserdi i ne je mogel pucku terpeti, i jenput na sejmu je kupil dečecu opravu a pucki niš. Gda je dečec opravu oblekel, opazi to pucka, pa je rekla: o kak mu lepo stoji, kak je lep deček! Na to deček gizdav odide, da se susedom pokaže, koji su dósti dalko od njega bili. Na putu mu dojde zlo, da je opal i nikam ne je mogel dalje iti. Vezda je došel jen prosjački dečec, koji ga je dobro poznal, i prijel ga za ruku te dimo odpelal. Gda otec opazi, da je sinku jako zlo, i čul od prosjačkoga dečeca, da je ležal na stezici, osupnul se je i jako prosjačkomu dečecu zahvalil, da je tak dober bil, te mu dá komadič kruha. Za toga došla je majka toga sinka iz varoša bližnjega. Opazi, da je vurčen, ide v kuhinju i napravi mu vodu, koja je samo na 24 vur ga mučila, i onda stopram ozdravel je. Na to mati povedala je puci, naj se ne čudi nigdar više dečecu, da ga bu 'sakiput, gda se bu čudila, vurčila. I 'se nji je od ljubavi povedala, kak je ž njum delala i kak more vurčiti. Pucka je bila bedasta, dojde k ocu i rekla je: znate, tatek, kaj je bilo našem Pepeku? Kaj, Jalža? Ja sem vam ga vurčila. Hodi z bogom, smrad, kak bi ti vurčil! Ni ni, tatek; borme je, ja sem ga vurčila, meni su mamica povedali i navčili su me, kak moram. Na to pozove otec mamu, pita ju: jeli je to istina, kaj dete veli. A kaj bi bilo istina i odma odide.

Otec se je večput ž njum poleg toga pravdal i najposle razišel. Zeme dečeca sobum i odišel je vu pustinju i tam je pri jednom pustinjaku živel tri godine i napokon vumerl, a dečeca je pustinjaku izručil. Gda je pustinjak videl, da je deček jako pameten, dade ga vu kloster fraterski. A on je jako vu tom kloštru napredoval, i jednu pucu jednoga štacunara dobil je kesneje, da ju je vučil. Ž njum se je jako spoznal, i posle je doma pucka novce krala i dečecu nosila a jesti mu je višeput sama mati poslala. Gda jenput kalfa štacunarski spazi kak ona novce krade, nikaj ne je rekel, nek gda je pošla, onda ju zovne i pred materjum i ocom ju vizitirati počne i najde dvajsti krajarov, koje je štela, da mu dá, i vu cedulici napisala: moj dragi ljubezni! Mati ju pela vu kloster i je tužila nju i toga dečeca. Dečec je bil stiran iz kloštra a puca je bila bita.

Vezda deček odišel v drugi varoš, i gda dojde tam, sede si pred jeden dučan i stade plakati. Na to opazi ga štacunarica i pita ga, kaj se plače. On odgovori, da je jako gladen. Ona ga pozove i dá mu jesti, pa nji poveda, kak se

apneno perst. Rastlina je pognala sicer in tudi nekaj časa rastla, pa preden je prišla v cvet, je poginila. Če so ji pa vsih zgorej imenovanih stvari dali, je rodila sad.

Kaj bi imele opraviti rudninske stvari pri rastlinskem življenju, ne vémo prav, pa znano nam je vendar, da je kremenina kislina v celičnih mrenicah, ktere ona bolj trdne dela. Alkalije večidel sklenjene z rastlinskimi kisljinami so v celičnem soku v podobi stopljivih soli. V grojzdji je vinskokisli kali, v kislico je deteljaokislo apno. Po semenu se večidel nahaja fosfornokislega apna. Akoravno je teža teh rudninskih stvari memo teže cele rastline skorej nič, vendar ona ne zamore brez njih živeti. Naši gosto sejani sadeži jih vendar njivi ob eni sami setvi veliko vzamejo. Če bi tedaj na eni njivi vedno ravno tisto stvar sejali, bi zgornja perst njive počasi vse te stvari zgrabila; tedaj bi naš sadež zmiraj slabej rasel in nazadnje bi ne hotel celó nič več rasti. Pšenica vzame 4 oralom 357 funtov rudninskih stvari in med tem 112 funtov fosfornokislih soli.

Pepél nam pové, kaj mora imeti njiva v sebi, če hočemo upati obilnega pridelka od te ali une rastline; potem pa moramo njivo prašati, al ima tega kaj ali nič.

Naša ljuba mati zemlja je pa, kar to reč zadeva, po različnih krajih kaj različna. Veliko srečnih krajev je, kjer ljudje sejejo, pa nikoli ne gnojé, kjer tedej zemlja nič od danega nazaj ne dobiva razun, kar ji voda donáša. Tam mora tedaj vsega rastlinom potrebnega biti obilo v persti. Humbold pripoveduje, da Mehikanska zemlja daje, se vé da v bolj pripravnem podnebju, kakor pri nas, 200—600terni pridelek, akoravno nobenemu ne pride na misel, da bi jo gnojil. Kako revni so naši kraji memo unih! Žalostno je po močvirjih in suhih pušavah brez studencov, pa tudi Evropejci se ne moremo hvaliti, da bi ne bila narava nam skopa mati. Če jo silimo roditi, nam daje vsakdanji kruh, drugače ne. Brez truda ne dobimo nič od nje; torej se vkvarjamo in mislimo, kako bi jo zvilili in prisilili, da bi nam saj malo dobička privošila. Je tedaj čuda, da so Evropejci najbolj prebrisani ljudje, katerih zemlja ni predobra, pa tudi preslaba ne, kar bi tudi omiko ljudsko zadrževalo?

(Dalje sledi.)

Zgodovinske reči.

Preseljevanje sarmatskih Limigantov.

Spisal Poženčan.

(Konec.)

3) Tretje preseljevanje je bilo okoli leta 568 po Kr. Ob tem so na današnje gornje Ogersko se vsi do zadnjega iz svojih nekdanjih dežel preselili. Vzrok tega preseljevanja je bilo to: Temeškim Slovincem so bili na Sedmograškem od Atilovih časov sosedje Gepidje, na Panonskem pa Longobardje.

Ko so pa sred šestega stoletja te ljudstva med seboj se vojskovale in ko so bili verh tega še Antje okoli 534 po Kr. Slovence napadli, da ti svoje ondotne domovine niso več varne spoznali, nasproti so bile pa dežele med Donavo, Moravo in Grano od Longobardov, nekdanjega Kvadam naklonjenega ljudstva, zapušene, so torej Slovenci sklenili v nje iti, in si v njih varnih selišč napraviti. Antje so bili sicer s Slovenci enega zaroda, da so bili pa vendar Slovence napadli, je bilo zato, ker so bili Antje od novih dohajavcov, od Burgarov vznemirjeni, da so tako eden drug zega naprej rili.

Ob tretjem preseljevanju ni bilo z novega Limigantov na Štajarsko, Krajsko in Horvaško.

Pervo in drugo preseljevanje Limigantov je za naše Slovensko posebno važno, in nam marsikaj razjasni. Ko povestnica pové, da so se Limigantje ob prvem in drugem preseljevanju selili na Krajsko, Štajarsko ali Podravje h gradu Martena in Horvaško, pa ne pravi, da še pred tod nobenih Slovincov ni bilo. Ako se po povestnici derži-

mo sledú Henetov ali Vindov, zapazimo, da so le-ti že več sto let pred Limiganti tukaj bivali, in bili slovenskega rodú. Nekteri povestniški preiskovavci menijo, da so bili Vlahi ali Balohi (Gali) okoli leta 350—336 pred Kr. nekoliko prvotnih stanovavcov naših krajev, t. j. nekaj Henetov ali Vindov pokončali, druge pa za tatranske gore pregnali, tako da jih ni bilo po današnjem Koroškem, Štajarskem in Krajskem nič več ostalo.

Da jih je bilo veliko pokončanih, dosti tudi pregnanih, je verjeti, popolnoma pa jih zatreti, bi ne bilo lahko mogoče. Zavetje so jim delali tabri, stermine, tukave, samotni kr-ji, berlogi, gojzdje, zraven pa, kjer niso bili od presile sovražnikov napadeni, so se branili. Vlahi ali Balohi skordiškega pokolenja so se bili uselili doli ob Donavi, v spodnjih krajih Drave in Save nekako ondot, koder so bili pozneje Limigantje razposeljeni, in so si bili nekoliko Vindov podvergli.

Da kak narod ni kmalo zatert, imamo razglede v novejših časih. Turki, zaperseženi sovražniki kershanstva, so po naših krajih grozovitno pokončevali, pa našega naroda vendar niso popolnoma zaterli, in kaj vendar huje spodbada h pokončevanju, kot slepa verska gorečnost! Se vé, da je bilo še več ali manj vindskega naroda v teh krajih ostalo, kjer ga poznejši čase najdemo.

Vindi so nekdanj stanovali in stanujejo še zdaj na slovenskem primorju, na gorenjem Krajskem, na Koroškem in na Štajarskem. Ako po besedi sledimo, so vindske prav za prav besede: ki (lat. qui, ital. che), miza (lat. mensa), log (lat. lucus), meter-a-o, (maturus), snubiti (nubere), plan-a-o, (planus), skodla (scandula), tla (tellus), verč (urceus) itd. Vindske so imena rek, mest, vasi, ki so jih Vindje iz Italije seboj prinesli n. pr. Sava, Zilja, Sora, Susica, Rečina (skončnico ina kakor Tečina, Ticinus). Celje, Celjovec, kjer v nekdanji Italiji je bilo najti Savo (reko v srednji It.), Silarius (reko v spodnji It.), Syris (reko v srednji It.), Sessites (reko v gornji It.), Celia (mesto v spodnji It.) Luka (morda od tod kot slovensko ime mesta Loka). Zraven teh so vindske vse slovenske imena, ki jih je po naših krajih že ob Kristusovih časih in pred prihodom Limigantov najti n. pr. Nadiža (Natiso) rodovine s perimkom Nadižar-ji je še nad Kranjem najti. Soča, Tmava, Oglej, Log ali Lož, Logatec, Metulje, Ptuj, Drava, Krajna, Kraj ali Okraj, Babje gore (Montes Baebii) ali Klek, kjer so po mnenju ljudstva babe ali klekarce svoje reči počele. Vindskega začetka se kažejo tudi besede: vas ali ves, dežela, barati, koj in prašavno „kaj“.

Zarod Limigantov se je do današnjih časov skoz 1500 let močno z vindskim zarodom vzel in v eno stopil, vendar je pa, kar jezik tiče, razloček poznati. Limigantski zarod se razodeva po Krajskem na Pivki in odtod pod veliko ali teržaško cesto proti Dolenskemu, in dalje pod Ljubljano na Dolenskem; po Štajarskem na Podravji, in po nekterih krajih Horvatije; Limigantje namreč:

a. Radi zgovarjajo *šč*, kjer se v vinskem le *š* sliši n. pr. ščetina, hraščina, iščem, piščeta, selišče itd.

b. Široki *ó* spreminjajo v *a* n. pr. člavek, kaja, namest reči človek, konja itd.

c. Tesni in dolgi *ó* spreminjajo v *u* n. pr. Bug, lepu namest Bog, lepo itd.

d. Dolgi *u* spreminjajo v *ü* n. pr. kúra, kúpil, pústi, namest izreči kura, kupil, pusti. Ta *u* je slišati po Krajskem na Pivki, v Ložu, na Blokah, v Ribnici, na Igu in še drugod po Dolenskem. Na Štajarskem ga najdeš v Radgoni, v Viši, na Pesnici, v Cerovcu, na medjimurski meji, v Serdišču, v Jeruzalemu, na murskem Polji, okoli Ščavnice, v Ilovci, semtertje okoli Maribora, v Ormužu. Na Ogerskem ga je čuti v Zelezni in Saladski stolici; ravno ondot, kamor so se bili Limigantje naselili, kakor smo že pred iz povestnice vidili.

Sicer so Limigantje tudi drugačnega obraza in drugač-

nega obnašanja memo Vindov, kar bodo vsaj tisti spoznali, ki si na take reči bolje spremljajo, in so imeli z obojimi več opraviti. Se vé, da je moral ta razloček nekdam še veliko večji biti. Tega pa tudi ne moremo reči, da bi nekteri razločki ne izvirali iz posebnih okoljšin, v katerih je limigantski zarod v svojih zdajnih deželah bil, ali je morda še. Se vé, da so se Vindi tudi več ali manj povindili.

Zakaj je cesar Konstantin leta 334 po Kr. med drugimi deželami zlasti v italjsko Krajno, na Štajarsko in Horvaško Limigante preselil, bodemo umeli, ako premislimo kako so bile te dežele ljudi spraznjene. Od leta 254 do 276 po Kr. so Markomani, Kvadje, Gotje in alemanski Jutungi tod rokovno ropali, požigali in morili. Rimski cesar Licini Galien je leta 266 po Kr. skoz Celje nad nje šel; pa kaj je hotel revež opraviti, ko je domá silno nepokojev in homatij imel! Še le leta 276 po Kr. je cesar Klavdi rimske legijone skoz Celje peljal, da je te neposajence ukrotil. Rameno spraznjene dežele je hotel Konstantin napolniti z ljudmi, kateri bi mu bili zvesti in bi mu pomagali cesarstvo braniti. Ko ravno Limigantje niso nikamor vedili, jim je te dežele odkazal.

Ob družem preseljevanji t. j. leta 454 po Kr. so bili Limigantje na Štajarskem pri Maribori dobili svoje selišča, ker je ob tem času tod bil svet posebno ljudi spraznjen. Od leta 378 do 398 po Kr. so divje ljudstva tod razsajale, ljudi morile in vse končevale, kakor smo iz lista svetega Hieronima Heliodoru pisanega vidili. Leta 408 po Kr. so Gotje pod svojim kraljem Marikom skoz Celje do Rima prederli. Na begu iz Italije pred rimskim vojskovodjem Steljkotom (Stilico) so potlej okoli Celja in Ptuja strašno morili in plenili. Kar je tem ostalo, so pozneje Huni končali, med drugim tudi Emono in Oglej. Limigantje, ki so med Huni kot njih podložni in zvezniki iz svojih prejšnjih stanovanj sem prišli, so vidili močno spraznjene kraje, v katerih so že semtertje njih sorodniki bili, toraj jim je lahko na misel prišlo, se semkej preseliti.

Kakor dandanašnji tukajsina slovenščina kaže, ki se v Ljubljani, naslednici nekdanje Emone govori, se Limigantje v Emoni in nje gorenjih krajih niso bili naselili, ampak je bila vedno vindska. Ko je bila razdjana, so se nje prebivavci, kar jih je ušlo, v gornje kraje, se vé da zlasti v hribe umaknili. Pozneje so se spet razvalin in pogoriša svojega mesta polastili, in sčasoma namest Emone Ljubljano postrojili.

Oboji, Vindje in Limigantje so od nekdam verli Slovenci. To vsi spoznamo; torej menim da bi bilo od več opominjavati, da naj tem preiskavam nihče kacega zabavljanja ali očitanja, ne podtika. Slovenska sorodnost in vkupejstanovanje skoz 15 stoletij je oboje v eno zmenila.

O cerkvenem petji in orglanji po deželi.

Spisal Kamilo Mašek.

(Dalje.)

Tretje zahtevanje je čisto praktično, to je, orglanje s pomočjo podnožnika in registrov.

Kdor hoče prav organist biti, mora razun že naštetih teoretičnih znanost tudi vediti: kaj je resnično lepo. Vse drugo si zamore vsak z lastno neutrudljivo pridnostjo in prebiranjem slavnih mojstrov prilastiti. Da je fantazija o tem veliko vredna, je gotovo; da bi jo pa mogel vsak organist imeti, ni potreba, ker mnogo izverstnih organistov je že bilo, akoravno niso imeli ne cempera fantazije.

Orglanje je trojno: ali 1) orgle spremljajo petje, ali 2) se igrajo serce povzdigajoče zložene viže brez petja, ali 3) proste igre.

Ako je orglanje združeno s petjem, naj je tako rekoč, petju podverženo in naj se ne povzdiguje čež-nj — tudi naj se opuščajo vse berklarije, ktere bi utegnile pevce motiti. Če prostejše in manj okinčano je orglanje, lepše se

bo petje razlegalo, da bode to, kar v resnici ima biti, namreč pobožna molitev vernega serca. Jemlji pohlevne in nježne (registre) in nikar ne misli, da je lepše, ako hrup in šunder principalov in mikstur po cerkvi doní. Rekel bi, da samo pri: „gloria in excelsis Deo“ in „hosana in excelsis“ so krepki in močni glasovi primerni. Pri vseh drugih delih svete maše se bolj nježni glasovi prilegajo. Ravno tako se mora varovati, ne prevečkrat pedalov pritiskati. Drugači je, ako vsa množica v cerkvi poje, ker o takih okolšinah se morajo glasovi prostejši spuštati, podnožnik naj ne miruje in sploh krepkeji naj pojó orgle, da vsak lahko pravi glas vjame in da se ne pozná, če se prav kateremu nekoliko spodtakne. Kteri registri naj se rabijo o spremljevanji, bodem pozneje povedal.

Ako so orgle samostojno godbeno orodje, to je, ako se hočejo na orgle igrati viže za orgle narejene, naj se vselej izvoli času in kraju primerna kompozicija, ktero moraš dobro preigrati in se je navaditi, da ti bo gladko spod rok šla. Bukve, ki o tej reči govoré, so priporočila vredne: Bibl Ant. 12 Präludien zum deutschen Hochamte und Segen. Wien bei Spina, 30 kr., — Rieder Amb. 6 kurze Präludien zur Selbstübung. Wien bei Haslinger 30 kr., — Keller M. 20 kleine Vorspiele, Augsburg bei Böhm, 36 kr., — Kempter Fr. 200 leichte Compositionen der besten Meister. Augsburg b. Böhm 4 fl. — Schmid A. Orgelschatz für schwächere Spieler 200 Stücke, Augsburg bei Böhm 3 fl. 36 kr. — Der vollkommene Organist. Wien bei Haslinger — pet zvezkov — à 45 kr. — Organon, Sammlung von Orgelstücken, Augsburg bei Böhm. — Schneider A. 6 Pastoralstücke, Wien bei Haslinger 24 kr. — Richter Fr. 8 kurze und leichte Pastorellen, Augsburg bei Böhm 36 kr.

Tudi sledeči so vredni, da se priporočajo:

Bach J. F., Albrechtsberger, Händel, Sahter, Mendelssohn-Bartholdi, Kittel, Rink, Vogel, Graun, Schneider, Knecht, Vierling, Türk, Hässler, Müller, Umbreit, Mozart, Seyfried, Wolf, Abbé Vogler, Hering, Drechsler, Kirnberger, Bibl, Preier, Führer, Kühmstedt, Neukomm, Lump, Tuma, Assmayr, Likl, Feigler, Kafka, Kempter, Krebs, Kühne, Freih, Volkert, Hauptmann itd.

(Dalje sledí.)

Slovanski popotnik.

Slovanski naseljenci v zdoljni Italii.

Malokomu bi utegnilo znano biti, pa v narodoslovnem oziru je znamenljivo, da so že več ko 500 let v napolitan-skem kraljestvu, v okraju Molice, 15 italianskih milj od jadranskega morja, Slovani naseljeni. Kakih 3000 je téh ljudi in prebivajo v selu, Vodajva po imenu, ktero Italiani „Acquaviva t. j. živa voda“ imenujejo. Jezik téh naseljencov je najbolj horvaškemu podoben, pa bolj omikani govore tudi italianski, in to bolje in ličneje, kakor Italiani v okolici.

Pervi poduk v šoli teh Slovanov je slovansk in v slovanskem jeziku pridigajo tudi njih duhovni, kateri dobivajo svoj bogoslovski poduk v duhovnem semenišču v mestu Termoli.

Posebno znamenito pa je, da se ti najbolj južni odcep-ljenci slovanskega rodú ne odlikujejo samo memo svojih bratov v prvotni domovini, kar višjo omiko zadeva, temuč da tudi svoje sosedé v okolici v nji dalječ preségajo. —

Gospodarski list, izhajajoči v Zagrebu, piše v broji 24 sledeče: „Novice donesó kaj važen sostavek od gosp. M. Majarja, pod imenom: Naše slovstvo. Mi priporočamo vsakemu prijatlu Jugoslovanov in njihnega jezika ta sostavek, ker je pisan v duhu ljubezni in sloge, in to je, česar nam je treba. Lepo in skozi in skozi serčno pravi g. Majar: gledajmo več na to, čto nas spojuje, nego na to, čto nas razločuje.“